

Máte právo vedieť / Right to Know

Barma: tajná vojna / Burma's Secret War

Sarah Macdonald / UK / 2006 / 49 min.

Po vzore vojnových spravodajcov podniká skúsený dokumentarista Evan Williams cestu do pohraničných oblastí Barmy. Má v úmysle zostaviť čo najkomplexnejšiu správu o situácii, ktorú by sme pravdepodobne nazvali vojnou, i keď takéto označenie oficiálna barmská propaganda nepripúšťa. Vojenský režim nabral koncom osemdesiatych rokov druhý dych a pritrvil v boji proti akejkoľvek opozícii. Národná liga za demokraciu, ktorá vyhrala v roku 1990 voľby, nebola pripustená k prevzatíu moci a jej predstavitelia, vrátane vedenia strany na čele s Aun Schan Su Ťij, boli uväznení. Dnešný odboj však predstavujú predovšetkým etnické menšiny, ktoré sa chcú osamostatniť. Potláčanie týchto snáh hraničí s genocídou, ktorej obeťami sa stávajú obyčajní dedinčania, ktorým často neostáva nič iné ako únik do džungle a pokus dostať sa za hranice do utečeneckých táborov. Williams sa pridáva ku guerillovej skupine a na vlastnej koži zažíva, v akých podmienkach títo ľudia žijú. V Rangúne kontaktuje prívržencov Národnej ligy za demokraciu, ktorí stretnutím so zahraničným reportérom riskujú, že budú zatknutí. Autentické zábery života v strachu kontrastujú s televíznym spravodajstvom o vojenských prehliadkach a údajnom pokroku krajiny.

Carlin zoznam / Carla's List / La Liste de Carla

Marcel Schüpbach / Švajčiarsko / 2006 / 100 min.

Na Medzinárodnom tribunáli pre bývalú Juhosláviu v Haagu bojuje za spravodlivosť a vydanie posledných vojnových zločincov na úteku jedna žena. Mená tých zločincov sú Ratko Mladič, Radovan Karadžič a Ante Gotovina – bývalí vojenský vodcovia bosnianskych Srbov. Meno tej ženy je Carla Del Ponte. Je to rodená Švajčiarka a hlavná žalobkyňa Tribunálu. Režisér Marcel Schüpbach mal možnosť sledovať procedúry Medzinárodného súdneho tribunálu zo zákulisia. V napätej atmosfére, kde takmer všetko vyzerá ako náročná pokrová hra, žalobkyňa Carla Del Ponte a jej tím neúnavne prenasleduje známych strojcov zločinov proti ľudskosti, ktorí sú stále na slobode. Srbsko a Chorvátsko, rovnako ako i Medzinárodné Spoločenstvo, prisľúbili plnú kooperáciu a pomoc pri hľadaní podozrivých. Napriek tomu sa zdá, že ich cesta nevedie k žiadnym konkrétnym výsledkom.

Deti Solidarity / Children of Solidarność / Piosenka i życie

Rafael Lewandowski / Poľsko, Francúzsko / 2006 / 74 min.

V roku 1980 začali robotníci z gdaňskej lodenice stávkou proti totalitnému štátnemu zriadeniu. K prvému impulzu sa pridala vlna intelektuálov a vzniklo hnutie Solidarita s masovou podporou poľských občanov. Ľudia začali bojovať za to, aby ich deti vyrastali v slobodnom štáte s lepšími životnými podmienkami a aby mali nádej na lepšiu budúcnosť. Po dvadsiatich piatich rokoch táto generácia detí dorástla. Mladí ľudia narodení v rovnakom roku ako hnutie, ktoré zmenilo históriu ich krajiny, hovoria o svojich postojoch k boji a ideálom svojich rodičov. Porovnávaním odlišných pozícií a pohľadov dvoch generácií sa tak môže divák lepšie dopracovať k odpovediam na otázky, akým smerom sa vyvíja krajina, jej politika i ekonomika a kam vedie hlásaná solidarita, ktorá vyprovokovala celkovú zmenu štátneho systému. Dokument kombinujúci dobové materiály, spomienky i

reflexiu súčasnosti je ukázkou toho, čo sa deje s vytýčenými ideálmi, ako sú napĺňané a predovšetkým ako sa k nim stavia dnešná mladá generácia.

Duchovia Abú Ghraib / Ghosts of Abu Ghraib

Rory Kennedy / USA / 2006 / 78 min.

Americká filmárka Rory Kennedyová sa odvážne pokúsila zmapovať situáciu v okolí najväčšieho škandálu americkej armády v poslednej dobe. Vydala sa na cestu po histórii väzenia v irackom Abú Ghraib, po príčinách a následkoch hrozného násilia, ktorého sa dopustili americkí vojaci na moslimských väzňoch. Začala sledovať sériu lží a diplomatických machinácií, snažiacich sa tento čin zamaskovať. Dokumentaristka postupne odhaľuje nielen skutočný príbeh, ale popisuje i sieť zákonov a dohôd, ktoré mučeniu vytvorili bezpečné zázemie. Ukazuje najvyššie politické sily veľmocí, ktoré stoja za zneužívaním a týraním. Sugestívny dokument o otrasných praktikách je komponovaný z výpovedí ako zajatcov, tak aj ich mučiteľov, z verejných i súkromných vyjadrení politikov, z rozhovorov so špecialistami z najrôznejších oblastí a z názorov psychológov či sociológov. Vzniká tak jedinečný súbor utajovaného materiálu o afére, výpovedí obetí i agresorov. Zároveň úplne narúša predstavy o demokratickom zriadení a ukazuje, že niektoré princípy sa plne zhodujú s najznámejšími heslami diktátorov.

Ježišov tábor / Jesus Camp

Heidi Ewing, Rachel Grady / USA / 2006 / 84 min.

V Amerike existuje stále silnejúca evanjelická komunita, ktorej hlavným cieľom nie je ani tak priviesť Boha na zem, ale skôr vrátiť celú zem Bohu. Veria, že je potrebné, aby konzervatívni kresťania prevzali vládu a podriadili ju vlastným pravidlám. Okrem politického programu sa táto organizácia zameriava i na výchovu detí a nových členov. Rodičia sa často stávajú ich domácimi učiteľmi, a tak deti nechodia do školy, ale navštevujú skupiny a tábory, kde je im vštepovaný jediný správny názor na svet. Nie je možné zostať chladným pozorovateľom tejto mozaiky neochvejných právd, vyprázdnených hesiel a emocionálne vypätých prejavov. Pred divákom sa rozvíja pásmo zachytávajúce vieru a jej prejavy, ktoré bývajú tradične spájané s pozitívnymi hodnotami. Tu však prerastajú do fanatizmu. Film ukazuje, ako je deťom odopieraná sloboda voľby, ako sú násilne izolované uprostred jednoznačných tvrdení, pravidiel a názorov, o ktorých sa nediskutuje. Tvorcovia sa do témy pustili s neobyčajnou statočnosťou a pevne sa začlenili do uzavretej komunity, aby naplno odhalili neznámu a temnú stránku náboženskej organizácie.

Jonestown / Jonestown: The Life and Death of People's Temple

Stanley Nelson / USA / 2006 / 90 min.

V päťdesiatych rokoch vznikla v meste Indianapolis sekta Chrám ľudu. Zakladateľ Jim Jones v jej učení zmiešal kresťanstvo, marxizmus a prvky východných náboženstiev. Rozrastajúce sa spoločenstvo ľudí okolo sekty sa presťahovalo do Guyany, kde jej členovia založili osadu Jonestown. V roku 1978 navštívil komunitu kongresman Leo J. Ryan v sprievode novinárov. Pri odchode boli nečakane zavraždení strážcami sekty. V ten istý deň spáchali takmer všetci priaznivci Jonesovho učenia hromadnú samovraždu. Hrozivá manipulácia masy vstúpila do dejín a stala sa predlohou pre fascinujúci dokument pátrajúci po príčinách tohto činu. Sugestívna

snímka zložená z rozhovorov s pamätníkmi a pozostalými v kombinácii s archívnymi dokumentmi nie je iba súbor informácií o zabudnutej udalosti, ale tiež neobyčajne napínavý príbeh. Postupným posunom po časovej osi bližšie ku katastrofe má materiál stále hlbší dopad na diváka. Obrazy diktátora ukryvajúceho sa za masku vykupiteľa sprevádzané jeho fanatickým prejavom i záznamy slepo veriaceho hysterického davu sú mrazivým zážitkom, ktorý vyzýva každého k premýšľaniu.

Neželaná minulosť / No Past to Speak of

Jeremy Gans / Kanada / 2006 / 55 min.

Dokumentárna snímka Neželaná minulosť odhaľuje šokujúce znásilňovanie detí v Južnej Afrike. Režisér Jeremy Gans v nej sleduje príbeh päťmesačného dievčatka Vyanny, ktorá bola brutálne znásilnená v jednom z johannesburských slumov. O desať dní neskôr sa jej ujala Claudia Fordová, britská vedkyňa, žijúca niekoľko rokov v Južnej Afrike. Sledujeme príbeh malej Vyanny i jej adoptívnej matky. Fordová sa rozhodla poskytnúť dieťaťu nielen lásku a potrebnú starostlivosť, ale zároveň bojovať proti stigme, ktorú spoločnosť prisúdila jej znásilnenej dcérke. Film ju sleduje i pri jej kampani za boj proti juhoafrickým predsudkom a falošným mýtom. Snaží sa tiež odpovedať na otázku, prečo je práve v Južnej Afrike znásilňovanie detí rozšírené ďaleko viac ako kdekoľvek inde na svete. Prostredníctvom rozhovorov s juhoafrickými vedcami a aktivistami režisér postupne odhaľuje strašné mýty, ktoré sú v juhoafrickej spoločnosti rozšírené. Ešte šokujúcejšie sú dôkazy o tom, že na rozširovaní týchto klamstiev sa významne podieľajú i juhoafrické média.

O vojne a mieri / A Story of People in War and Peace

Vardan Hovhannisyan / Arménsko / 2006 / 70 min.

Vardan Hovhannisjan mal ako novinár v priebehu piatich dní zaobstarať správu o boji v prvej línii v karabašskej vojne, ale nakoniec tam ostal dobrovoľne štyri roky. Keď sa ho syn niekoľko rokov po vojne opýtal, či bol vojakom, nevedel ako odpovedať. Chcel zabudnúť a odrazu sa jeho spomienky vrátili. Zložitost' otázky i odpovede súvisí s dôvodmi, prečo táto vojna vôbec vznikla a za čo v nej ľudia bojovali. Hovhannisjan sa vydáva za ostatnými spolubojovníkmi a pýta sa ich na pocity späté s minulosťou. Politický kontext takmer vynecháva, takže výsledný obraz nevypovedá len o tejto vojne, ale o všetkých ozbrojených konfliktoch, v ktorých sa vinou nestabilnej situácie stávajú zo susedov nepriatelia. Od profesionálnych vojakov sa títo bojovníci líšia práve vzťahom k svojim protivníkom. Ich vojnové „jazvy“ sú ale zároveň podobné traumám, ktoré si z vojny prinášajú profesionáli. „Všetci sme poznamenaní vojnou,“ vraví Hovhannisjan a jeho rozhovory s tými, ktorých sa mu podarilo nájsť, to potvrdzujú. Na trpkú minulosť nie je možné zabudnúť a jej stopy sa vždy niekde prejavajú, či už v poznamenanej psychike, v narušených rodinných vzťahoch alebo v snahe zabudnúť. Tá ale nič nevyrieši.

Ozveny cez hranicu / Echoes Across the Divide

Adam Sebiré / Austrália / 2006 / 52 min.

Na Cypre pripravujú na starých benátskych strechách posledného hranicou rozdeleného európskeho mesta jeho tureckí a grécki obyvatelia premostenie „územia nikoho“ prostredníctvom neobyčajného predstavenia. Jeho účinkujúci nás postupne oboznamujú s tým, čo znamená vyrastať na ostrove, ktorý rozdeľuje strach, nenávisť,

ostnatý drôt a minové polia. *Dial'kový hovor* mladého holandského skladateľa Merlijna Twaalfhovena spája hudobníkov na oboch stranách ochranného pásma OSN – neslávne známej *Zelenej línie* – až do okamihu, kedy politická realita násilne preruší veľké finále tohto nielen umeleckého projektu...

Palestínske blues / Palestine Blues

Nida Sinnokrot / Palestína, USA / 2005 / 77 min.

V roku 2002 začala mohutná výstavba izraelského bezpečnostného múru s cieľom oddeliť Izraelčanov a Palestínčanov v pásme Gazy a na Západnom brehu Jordánu. Izraelská vláda za pomoci armády začala postupne obsadzovať územie miestnym poľnohospodárom, zamedzovať im životne dôležitý prístup k zdrojom vody a búrať ich domy v rámci prípravy stavby. Stredobodom filmu nie je samotný múr, ale smrť zahraničnej aktivistky, ktorá nastavila vlastné telo proti neústupným buldozénom. Stala sa tak novodobou mučeníčkou a zároveň symbolom vlny odporu miestnych obyvateľov a farmárov. Tí sa postupne začali búriť a postavili sa proti násilnému zachádzaniu s ich majetkom a proti zaberaniu pôdy. Film nie je tradičnou politickou reportážou, ale skôr nezvyklým roadmovie, ktorý sa vinie pásmom Gazy, aby ukázal drobné životné príbehy obyvateľov tejto oblasti. Na území, ktorým otriasajú emócie a vášne, vzniká melancholická kresba kraja, ktorý je ničený a ktorého prirodzená podoba je podriadená politickej moci a rozhodnutiam najvyššieho vedenia.